

## REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

## ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:  
 pe 6 luni ..... 20 cor  
 pe 12 luni ..... 35 cor  
 pe 1 an ..... 50 cor  
 pe 2 ani ..... 100 cor  
 pe 3 ani ..... 150 cor  
 pe 4 ani ..... 200 cor  
 pe 5 ani ..... 250 cor  
 pe 6 ani ..... 300 cor  
 pe 7 ani ..... 350 cor  
 pe 8 ani ..... 400 cor  
 pe 9 ani ..... 450 cor  
 pe 10 ani ..... 500 cor  
 pe 11 ani ..... 550 cor  
 pe 12 ani ..... 600 cor  
 pe 13 ani ..... 650 cor  
 pe 14 ani ..... 700 cor  
 pe 15 ani ..... 750 cor  
 pe 16 ani ..... 800 cor  
 pe 17 ani ..... 850 cor  
 pe 18 ani ..... 900 cor  
 pe 19 ani ..... 950 cor  
 pe 20 ani ..... 1000 cor

# TRIBUNA

## ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

## INSERȚIUNILE

pe 10 zile ..... 100 cor  
 pe 20 zile ..... 200 cor  
 pe 30 zile ..... 300 cor  
 pe 40 zile ..... 400 cor  
 pe 50 zile ..... 500 cor  
 pe 60 zile ..... 600 cor  
 pe 70 zile ..... 700 cor  
 pe 80 zile ..... 800 cor  
 pe 90 zile ..... 900 cor  
 pe 100 zile ..... 1000 cor

Adreșele abonamentelor, cererile de inserție și cele pentru publicarea în Arad.

Prețurile pentru publicarea în Arad.

Prețurile pentru publicarea în Arad.

## Poporul citește...

Invențiat imprimăria și  
 voi invențiat democrația.  
 Carlyle.

(M.) De mult s'au răsturnat întocmirile de castă; poporul n'a mai vrut să fie considerat turmă binevenită ori-cărui parvenit. Lumina purtată și sădită de școli în sufletele părăsite le-a chemat la o nouă viață, au trezit dorul conștiinței libere și libertății personale.

Și masele deșteptate și-au cerut drepturile omului și-au trebuit să le capete; și-au cerut garanțele de existență națiunile și prin foc, fer, bombe periră aceia, cari li-s'au împotrivit.

Poporul în deșteptarea lui s'a arătat măreț și înfiorător; măreț în actele lui și înfricoșat în instrumente, căci cu ori-ce preț voi să ajungă în portul aspirațiilor sale.

Care-s însă mijloacele deșteptării?

La primele începuturi școala deopotrivă importantă pentru generațiile tinere, ea și pentru popoarele june în viața politică. Școala formează materialul pentru viitor. O națiune, care are școală bine întocmită, adapată egal la isvoarele culturii generale, acomodată însă în același timp cu aspirațiunile imediate ale neamului respectiv, n'are să-și teamă următorii. În chipul acesta școala națională devine paladiul celor mai sfinte interese ale neamurilor.

Potentează, dă aliment, statornicește aceste interese încunjurându-le cu auriul văl al mândriei etnice, literatura națională.

Ajuns însă odată în vârtejul combinațiilor politice păsește cu putere, hotărîtor a-și juca rolul său nobil ziaristica.

Ziaristica represintă tot atâtea tribune, unde se apără, se discută, se eluță drepturile ca atare. Ea represintă opinia publică. Ziarele prin ieftinătatea lor, prin spontaneitatea, conținutul bogat, variat, caracterul divers nu numai, că stau aproape de toate mlădițele unui popor și sunt o putere magnetică intrinsecă, ce le ține la olaltă, dar' oferă minimul de alimentare sufletească, ce se ține sa-l aibă fiecare.

La noi apoi e singura școală politică. Aici se discută marile interese ale neamului românesc; ziarele resping atacurile îndreptate contra noastră; ele ne prepară viitorul politic.

În felul acesta din statistica cetirii ziarelor la noi s'ar putea face unele concluzii de natură destul de sigură pentru a ne ști, cât plătim.

Puterea cuvântului spus în ziare e mare și răspunde influința cărților.

Și poporul azi le citește. Corespondențele, cari zi de zi le trimit prin ziare, din cari se vede, că interesul pentru nevoile noastre naționale încolțește.

La alegerile trecute am văzut țărani în-afleși pentru cauza națională. Ține une-

ori popa, birăul, învățătorul cu străinul, țărănul însă nu: el cu adevărat citește.

Uitat, pus la dispoziția diferiților candidați și momelilor lor el fu deșteptat la viața nouă de glasul ziaristicii noastre. Căci discută mulțimea, convorbesc de politică singuraticit; problema unei ziaristici bune e însă a ținea politica în adevăratele-i ogase.

La noi s'a spus cuvântul, cei grupați în jurul acestei gazete și ajutat de însuflețita societate românească am scos aici, în jur — ceea-ce e foarte semnificativ trei — și peste tot mai mulți apărători ai cauzei românești în dieta țării. Cuvântul trup s'a făcut.

Poporul citește... Poporul trebuie să citească în continuu.

Fiecare Român trebuie să citească, ca atunci, când se trag clopotele pentru sărbători, ori când li-se vestește, ca fiecare să fie la locul său, situația să fie în favorul nostru altcum ori-cât de sonore ar fi clopotele, le-ar urma o scurtă însuflețire ș-apoi... tăcere. Preoții și învățătorii deci să-și știe datoria: să răspândească ziarul pe la toți, ce-l pot ține, la cei-ce nu pot, să le vestească ei înșiși datorii naționale. Ear' cei-ce pot jertfi, facă prinosul cel mai sfânt: aducă ofrandă pentru ziaristica română.

Căci la început a fost cuvântul. Poporul îl va celi și cuvântul trup se face.

### Sedintele de Marți și Mercuri.

În aceste zile se vor alege oficianții camerei deputaților. Știind, că opoziția unită e în majoritate natural, că din sinul ei vor fi aleși. Ziarele opoziționale publică apeluri și manifeste, roagă și amenință pe deputații coaliției, ca toți să fie prezenți, altcum le publică numele în foaie. Va să zică, cu ori-ce preț vreau să rămână la putere. — Organele lui Tisza însă spun, că la guvern ar putea ajunge numai o coaliție de fracțiuni liberale. Rea situație! Făimoasa partidă mai trăește numai din milă și visuri. Nu și-a înțeles menirea!

### Comitele suprem al comitatului Arad.

Sub acest titlu, dl Dr. Takácsy Zoltán, președintele partidului liberal din loc, scrie în numărul de Duminecă al ziarului „Arad Közlöny“, un remarcabil articol, relativ la criza de fișpan în comitatul nostru. Tonul obiectiv și urban, — atât de puțin obișnuit în presa maghiară când se tratează și despre noi — de care se folosește dl Takácsy tratându-și tema, ne îndeamnă să relevăm și noi articolul d-sale, deși — e poate de prisos s'o și spunem — nu suntem în multe privințe de aceeaș părere cu d-sa. Dl Takácsy constată întâiu în articolul său, că „de vre'un deceniu și jumătate încoace, s'a ivit și s'a întărit între Români din comitat un curent incompatibil cu tendințele naționale maghiare“. Faptul acesta, solicită o forță extra-ordinară în fruntea comitatului, dela care dl Takácsy ar pofti să întrunească următoarele calități:

1. Desteritate în conducerea ședințelor. Fișpanul comitatului Arad, întânește adversarii te-

merari în naționaliști, familiarizați cu toate ter-tipurile luptelor din sala comitatului, cari la prima ocazie îl vor cunoaște părțile slabe, și la început deja, cu cunoșcerea lor tactică, vor face atac împotriva prestigiului presidial, pe care dacă l'au elătinat odată, foarte cu greu, ori poate nici cum, nu se mai poate restabili. De aceea, este de dorit, ca viitorul fișpan să fie un astfel de bărbat, care a mai funcționat ca fruntaș în viața publică.

2. Cunoștințe juridice în general și în special familiarizat cu afacerile administrative.

3. Forță oratorică.

4. Cunoștința limbii române.

5. Viitorul comite suprem va trebui nesmintit nu numai să grupeze în jurul său pe amicii ideii statului național, dar organizându-l în mod necesar și detaliat să-l îndemne la participare în viața publică și cu el, dând însuși pildă, să transpună și pe teren social tendința, ca armonia să se restabilească în mod pacinic între idea de stat național maghiar și tendințele de rasă și cultură ale Românilor.

Sunt convins, că nu guvernul, nici mâna de fer a comitelui e chemată a deslega chestia naționalităților, ci asta se va face numai prin o corectă recunoaștere a drepturilor ambelor părți.

6. Se cere străduință dăinuitoare și ambiție, care nici o clipă nu perde din vedere scopul: asigurarea conviețuirii pacifice, frățești a naționalităților și care fără preget caută să câștige unul-câte unul și personal pe cei-ce muncesc pentru ajungerea acestui scop, ear pe dușmanii rând pe rând și personal îi desarmează. Deci activitate neobosită, care zi de zi lucră, conștie de scopul său și e în stare a munci pentru fie-care părțică de teren.

7. În fine, unde se cere putere, să fie puternic: vim vi repellare. Fiind-că o parte din românimea aradană se simte prea tare, și e prea încrezută, decât ca să se întoarcă la o cale pacinică, dacă nu se găsește față 'n față cu o așa putere, care le știe impune.

**Noul guvern.** Tot mai mult se des-lușește situația: noul guvern va fi de tran-siție, ear postul de primar ar fi Darányi.

**Mandatul lui Șerban Miklós.** Azi au fost studiate mandatele deputaților; cele mance au fost date la secția B. Intre mandatele din sec. B. s'a pus și alui Șerban Miklós, nefiind destul de clară chestia cu retragerea și iarăși candida-rea lui.

**Secțiile Dietei.** Eri s'au constituit secțiile Dietei. Coaliția a eșit învingătoare pe toată linia.

**Bunăvoința legii!** Legiștii, când au propus proiectele de legi de bună seamă au uitat și această calitate, deși ori-ce judecător, ce vrea să treacă de bun și cinstit nu e permis să o cunoască, căci e natural, că atunci, când vrea s'o eșecui n'at lipsă de bunăvoință. Domni însă cu cap banfișt dela „Magyar Közélet“ au descoperit — adevărat spun fiindcă noi deja de mult am esperiat-o — această concepție iuridică. În rubrica-le permanente, după-ce iau notă și de articolul nostru „Machiavelliști...“ afirmă, că guvernul a fost prea binevoitor față de noi la alegeri, că dacă ar fi întrebuințat totul contra noastră n'am fi putut face nimic.

Scălate idei! Noi suntem doar în un stat poreclit constituțional, unde un guvern trebuie să fie legal nu binevoitor. Noi n'avem lipsă de bunăvoință, ci de executarea legii. Ș-apoi suntem satui de așa bunăvoință ca și cea dela Cehul Silvaniei, ori Dobra!... După toate astea mai ție, că nu-s Machiavelliști!

## CRIZA.

Conferările lui Andrassy.

Misiunea lui Andrassy de *homo regius* nu e încă terminată, dar e sigur că nu mai conduce firul dezlegării în direcțiunea de a fi dânsul însărcinat cu formarea de ministere. În cercurile conducătoare politice se susține cu toată pozitivitatea informațiunea, că *Darányi Ignác* va primi însărcinare, pentru formarea unui cabinet provizor, cu misiunea de a rezolva cele mai urgente afaceri de stat, care nu mai pot suferi amânare.

S'a remarcat ieri pe coridorul Camerei, conferarea lungă alui Andrassy cu Bánffy. *Homo regius* mergea la braț cu fostul ministru președinte, adânciți în profunda discuțiune.

În cercurile kossuthiste s'a vorbit ieri, că *Perczel Dezső* își va depune mandatul. În partidul liberal nu se știe nimic despre aceasta.

Conferența partidului liberal.

Partidul liberal a ținut Duminică seara conferență, la care s'au întâmplat două importante evenimente. Unul, că s'a ales o comisiune de 16, care să reprezinte partidul sub durata crizei și să pregătească atitudinea unitară a partidului în fața evenimentelor politice. Al doilea: Croații, au anunțat, că se vor organiza ca grupare separată și și în chestiunea candidărilor la biroul Dietei, se vor pune direct și nu prin mediațiunea partidului liberal, în conțelegere cu opoziția aliată.

Croații.

Delegații Croați ai Dietei Ungare au ținut ieri o conferență sub presiunea fostului ministru Croat, *Tomasics Miklós*. Discuțiunea de două oare s'a învîrtit mai ales în jurul alegerii de president al Dietei. Despre hotărârile aduse, n'a transpirat însă nimic.

Alegerea de president.

În fața alegerii de președinte de mâine iată raportul numeric al partidelor:

Naționalități . . . . .	10
Kossuthisti . . . . .	164

Liberali . . . . .	155
Croați . . . . .	40
Disidenți . . . . .	28
Partid nou . . . . .	13
Fără partid . . . . .	8
Democrați . . . . .	2
Socialiști . . . . .	2

Din datele aceste numerice reese vădit că opoziția aliată este în majoritate.

Cabinet cu patru ministri.

ieri, după amiază a fost un important sfat în Casina magnaților. Conte *Andrassy* și-a expus planul său cu ministerul de tranziție sub șefia lui *Darányi Ignác*. Guvernul acesta — a zis *Andrassy*, s'ar constitui numai pe trei luni, dovedindu-și starea-i provizoră și prin aceea, că va avea numai 4 ministri. Singuraticii ministri vor ținea mai multe portofolii. În aceste trei luni, se va găsi soluția ca criza să se deslege în senzul adevăratei voinți a țării.

În partidul kossuthist se împart păreri cu privire la aceasta combinație de ministere. O mare parte, cea mai mare, nu vrea să primească ideea guvernului provizor.

Petițiune contra mandatului din Siria.

Se anunță din Budapesta, că ieri a fost înaintate la Curie nu mai puțin decât douăzeci și patru petițiuni, cerind nimicirea a tot atâtor mandate. Cu oimire celim că într'acestea s'ar afla și mandatul din Siria a d-lui Dr. *Stefan C. Pop*. Cel-ce cunosc curătenia luptelor, din care au ieșit aceste mandate, curate ca cristalul, se vor întreba: cum? pe ce bază? Iată-șa, vrea domnișorul *Bogdánffy* să-și mai încerce norocul.

## Românii în parlament.

„Voința națională” scrie despre noi: Evident, nu intrarea Românilor în parlament, după lunga epocă de pasivitate, constituie momentul de culminare în criza politică din țeara vecină. Vom vorbi însă din punctul de vedere al mișcărilor naționale, el ne privește mai de aproape.

La conferința din Sibiu, ținută abia trei săptămâni înainte de alegeri, cei vre-o sută de

delegați ai alegătorilor români din Transilvania și Ungaria, au hotărât, pe cum se știe, părăsirea politicii de abstenență și intrarea în campania electorală. S'au proclamat candidați pentru 26 cercuri, ear ca program de acțiune politică s'a menținut în întregime cel dela 1881.

Pentru moment or-țe neînțelegere între Români încelase. Ideia conferinței naționale fusese la început combătută de către câți-va pasiviști doctrinari din Brașov, Cluj și Deva. Alături de ei mai era și dl *Alexandru Moesonyi*, figură ilustră printre Români bănațeni, dar pe cale de a se înstrăina tot mai mult de actuala generație, din cauza prea puținei sale energii de fapte. Cu toții însă cedaseră curentului general activist. Candidații, cei mai mulți advocați s'au resfirat prin cercurile lor. Și lupta a început.

A fost o luptă grea și cu puteri inegale. Cu toate că Tisza făgăduise a face alegeri sub scutul legii, ziarele române se plâng, că legea a fost nesocotită în toate cercurile naționalităților. În cercul de mai înainte al d-lui *Vlad*, în Dobru, cinci comune românești n'au fost lăsate să voteze.

Teroarea față de Români și indulgența față de Kossuthiști, a făcut pe mulți să creadă, că Tisza a socotit intrarea în dietă a Românilor naționaliști drept un pericol de stat mai mare ca înmulțirea opoziționaliilor maghiari. Pe de altă parte șeful cabinetului a dovedit cu ocazia asta cât de puțin leale au fost promisiunile sale de odinioară, făcute Românilor, de a voi pace și bună înțelegere cu toți cetățenii nemaghiari.

Rezultatul luptei e cunoscut. Nici teroarea guvernului, nici lipsa de pregătire și de disciplină în mulțimea alegătorilor români, n'au putut să zădărnicească realizarea, cel puțin parțială, a hotărârei dela Sibiu. S'au ales nouă deputați naționaliști.

În Transilvania, ca și în alte părți locuie de Români, succesul acesta a fost salutat cu plăcere. Cei mai mulțumiți sunt cei dimprejurii gazetelor dela Arad și Orăștie, cari cu multă în drasneală și avânt au pornit curentul activist cu riziul de a fi calomniați de trădători și spărgători ai solidarității. S'au bucurat însă și amici ai cauzei române, cari cu durere vedea urmările fatale ale pasivității, acest izvor de mizeală și regres.

Pe Maghiari însă victoria Românilor și numărul lor cel mare de voturi, chiar și în cercurile, unde au căzut, i-au înspăimântat; ziarele sim lor au început să dea alarmă și să numească „dușmani declarați ai Statului” pe noi deputați Români, punându-le în vedere că n'au să fie pretimpinați cu coroane de trandafiri de către Avra Dai legii lor Unguri.

Amenințarea asta nu e fără temeii. E sigur că la întâia ocazie deputații români vor avea

## NEBUNUL...

— Amintiri. —

Înainte de asta cu vre-o câți-va ani. Era o frumoasă zi te toamnă în apunere. Ședeam cu mai mulți prietini la masa noastră rezervată din cafenea. Povesteam de femei, amor, biciclete, de impresiile și pășaniile din sezonul trecut.

Firește era chestie de gust, fiecare dintre noi și-le spunea acestea celorlalți, și apoi veneau la rind observările și critica.

Nu mai prietinel Emil lipsea dintre noi. Era scusabilă absența lui mai ales prin faptul că îl cunoșteam cu toții de un aventurier până la extrem în ale amorului...

Venise vorba însă și despre el la ordinea zilei și amicul Petru ne istorisi că Emilul nostru cel adorat și sărbătorit de toate, de astădată își rupea calcăile după una dintre cele mai frumoase cuconițe din provincă — dar durere — fără cele mai mici șanse de reușită.

Intr'un târziu sosi și el. Era însă atât de palid la față, supt de tot de suferință cu o roșă galbină în butoniera pardesiului — semn al gelosiei sale nețarmurite; ear din ochii lui și de pe față i-am putut ceti amarul și durerea unei dragoste păgâne pentru un atare idol.

— Mi-s'au înfundat cărările — ne spuse el după obicinutele saluturi reciproce.

Durerea lui ne întristă mult, și mai virtos căci fiecare îl aveam drag. Am încercat să-l mângăem dar pace! Era ca și când ai fi turnat oleu pe foc...

— Mă! — zice el — să știți că de am iubit când-va în viață a fost numai un capriciu dar nu adevărată iubire ca acum, când aș fi în stare să întorc lumea pe dos batăr pentru un singur suris al ei... și earăși ori că mi va succeda a o posede ori apoi alta nu-mi rămâne decât un glonț ori în cazul când drăguțul Dumnezeu s'ar milostivi spre mine... nebunia.

Recunoscuserăm cu toții că era superflu de tot să-l desmăntăm, l'am lasat deci în voia sorții cu toate că mult... mult ne durea starea lui tristă și desperată...

— Ne-am plătit consumația și ne-am despărțit...

Nu aș fi crezut nici când că nu o să ne mai vedem.

Mulți ani au trecut de-atunci.

Eram dornic să mai știu ceva despre „banda” de-odinioară.

Și poate nici nu aș scrie șirile de față dar un eveniment extraordinar mă face să le scriu. E un ce dureros din seamă afară de trist...

Intr'una din zilele trecute mi-a fost dat să reîntâlnesc pe vechiul prietinel Emil.

Mare Dumnezeu! — în ce hal, însă... Mi-să făcuse groază de el și era să nu-l mai recunosc...

Toată frumseța lui perise. Era așa de spălăcit la față cu ochii împaianginiți și cu privirea vagă...

Avea niște vestminte vechi și rupte. Barba și mustetele frumoase erau așa de neregulate, supt și istovit de suferință încât mi-se făcuse milă de el...

Vorbia... vorbea și sunt sigur că el sigur n'a știut ce spune.

Vorbea despre „Ea”, despre revoluție spunea că are de gând să plece în depărtări și să adune comoară de bani, pentru-ca să pună drept ofertă la picioarele „ei”...

Mi-a arătat mai apoi o scrisoare dela el, în care-l declarase amor, și mai multe pe de hârtie fără cea mai mică însemnătate.

Inlemnit... mă uitam la el și-m va să-l îmbrățoșez... îl compătimeam din inimă dar nu-l puteam înțelege, ear el să petru vorbind cuvinte fără rost și fără nici o legătură până când gândul lui sbura cine știe unde ochii lui erau perduți în zări...

A fost târziu când l'am înțeles. Sărma — înebunise!

Revoluție?... Da, revoluție, nu însă unde-va ci în capul lui.

Pricepeam gingașa stare psihică a lui Emil. Și cum am înțeles totul, o jale amară cuprins și un nemărginit regret...

M'a îmbrățișat din nou și a plecat cu pribeag în lumea mare, să adune comoară...

Ear mie mereu îmi suna în urechi... bele lui:

— „Mi-s'au înfundat cărările”...

— Azi când îmi aduc aminte de scenă, năvalnic mă împresoară amintirile tului și mă cuget:

Oare ce are să se aleagă de el?

se ciocnescă cu majoritățile celorlalte partide. Unora li se vor contesta chiar mandatele. Alții vor fi insultați pentru necunoașterea temeinică a limbii maghiare. Cu toții vor fi însă acuzați pentru program național, pe baza căruia au fost aleși, și din care de-oacmădată, n'au șters autonomia Ardealului, acest platonie desiderat dela 1881.

Ce măsuri de apărare vor lua, nu știm până acum. Abia s'a întrunit și s'a constituit Camera, pentru a fi prorogată până la formarea noului cabinet. În acest timp Românii, cu toate că n'au numărul reglementar de 10 pentru a organiza un club deosebit, se vor consfălui asupra situației lor și-și vor formula un program, ale cărui principii constituționale să nu-i expună la șicane inutile.

După cât cunoaștem, forțele române trimise în Cameră, avem convingerea că sunt destul de puternice pentru a rezista la ori-ce lovitură. D. T. Mihali e unul din foștii întemnițați la Văd, pentru procesul Memorandului; avocat harnic, popular și caracter de fer. D. dr. Ștefan Pop e un Moș vinjos, orator violent și convingător. Mai cumpătat, ca d-sa, dl dr. Ioan Suciu, alt deputat avocat, convinge prin un spirit logic și o ungurească admirabilă. Pe d-rul Vlad îl știm cu toții; el va continua să fie sufletul clubului român. Il știm și pe energicul ziarist Russu-Șirianul, care în toată campania electorală s'a dovedit ca un esecelent organizator și ca neobosit luptător pentru cauza activității. Pe d-nii Dr. Comșa, medic tânăr în Săliște și Dr. Novac, avocat în Biserica-Albă, îl cunoaștem mai puțin. Am înțeles însă că cel dintâiu a luat parte vie la mișcările studențești, eari au provocat faimosul proces al „Repliei“. Tot astfel am aflat despre părintele protopop Vasile Dămian, șlesul cercului Brad (Munții-Apuseni) că ar fi un bărbat cu studii academice, impunător ca figură și ca judecată.

Sub toate raporturile deci, Românii au reprezentanți destoinici în Dietă, bărbați instruiți, oratori buni și caractere integre, cari pot să înfrunte vijelia, ce-i așteaptă.

### Dare de seamă.

Următorii P. T. domni și doamne s'au tăcut membrii ajutători ai reuniunii meseriașilor și comercianților din Sebeș „Andriana“: Ioan Florian, notar Laz cu 4 cor.; Gerasim Cărpinișan, notar Răhau, George Senlean, notar Pianul sup., Dr. Alexandru Străvoiu, adv. Sebeș, Ioan Bojița, adv. Sebeș, Dr. Ioan Miclea, pretor Sebeș, Eugenia Paraschiv cu câte 2 cor. Avram Savu, inv. Lancrăm, Alexiu Cibu, inv. Daia, George Muntean, pretor Oarda-de-sus, Ioan Drăgan, notar public, Sebeș, Dr. Ioan

### E NOAPTE.

E noapte, — ca o stea pe deal  
Străluce focul la o stână.  
Încet doinește un caval  
În liniștea pe câmp stăpână

Coboară cântecul duios  
Spre negrul țintirim din vale  
Și par'er spune tânguios  
A morților eternă jale.

Spre domul de lumină plin,  
Spre sfânta, vecinica tăcere  
Se 'nnalță plângător și lin  
Un vaiet de nemângăiere...

Prin zări un fulger a trecut,  
Și liniștea-l tot mai adâncă.  
În umbra nopții — stins — pierdut  
Cavalul mai doinește încă!...

(Sămănătorul). Ana Manolache-Holda.

### II A Z.

Pe stradă.  
Cerșetorul: Fieți milă și pomană, dle, și  
mi un gologan că n'am mâncat până acum.  
Trecătorul: Nici eu!  
Cerșetorul: Dacă e așa, dă-mi doi și mâncăm  
preună.

— Ai auzit, dragă Nicule, ce nenorocire?  
— Nu! Ce ți-sa întâmplat?  
— Soacră-mea a căzut dela fereastră și —  
a pătit nimic!

Elekes, medic, Sebeș, Constantin Crețioescu, Sebeș, Vasile Aldea, senator, Sebeș, George St. Botoroagă, Călnic, Sergiu Medean, ppresb., Zevedin Mureșan, pretor, Leontina A. Roman, Ana Ucregaș, Ioan Tipeiu, ppresb. em., Samuil Roșu, dir. școl., Avram David, pretor, Vasile Șpan, inv., Ioan Ursă, controlor, Ioan Tincu, econom, George Tatar, Ioan Pavel, inv., din Sebeș cu câte 1 coroană.

Sebeșul-săsesc, 3/16 Februarie 1905.

Pentru comitet:

Petru Gavrița,  
CASAR.

Ioan G.  
secret

### Convocare.

Convocăm adunarea generală ordinară a reuniunii meseriașilor și comercianților din Sebeșul-săsesc „Andriana“ pe Duminecă în 20 Febr. (5 Martie) la 2 ore p. m. în localul reuniunii la „Hotel Central“.

#### PROGRAM:

1. Deschidere prin președinte.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare generală până în prezent.
3. Raportul casarului resp. censurarea soțiilor pe 1904.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Raportul economului.
6. Budgetul pe 1905.
7. Constituirea reuniunii pe un nou period de 3 ani.
8. Propuneri și interpelări.

Sebeșul-săsesc, 3/16 Februarie 1905.

Pentru comitet:

Z. Mureșan,  
president.

Ioan Pavel,  
secretar.

### Revoluția din Rusia.

#### I.

E interesant să se știe, că marele duce Sergius, șeful reacționarilor rusești, care a căzut jertfă nu unei bombe, căci asta a fost numai un mijloc, ci ideilor sale contrare spiritului vremilor, e fiul lui Alexandru II, care în 1883, la 13 Martie în împrejurări aproape analoge a perit tot de o bombă a eroilor spiritului nou rusesc.

Omorul ca atare a produs în întreaga Rusie foarte mare frică în cercurile auto-crației. La înmormântarea lui nu vor lua parte membrii familiei Romanov, cari se tem de o catastrofă. Vladimir, frate-său, cearcă să aște un loc, de unde să nu poată fi atins de furia dreptății.

Sergius nici la Petersburg nu va fi înmormântat, ci în o mănăstire din apropierea Moscvet.

Despre săvârșirea atentatului, care cu indiferentism a fost primit în cercurile înalte ale diplomației străine, mai dăm următoarele:

Cremlul din Moscva, scena atentatului e un loc sfânt pentru Ruși, fiind-că toate evenimentele importante ale cetății cu multe turnuri sunt legate și stau în legătură cu Cremlul. Acolo incoronează pe țari; din turnu-l mare 33 clopote vestesc poporul rusesc, că noul țar a ocupat tronul. Cremlul e cea mai veche parte a Moscvet, e situat pe țărmul stâng al râului Moscva, pe colina Borovizchi de 43 metri de înaltă. În această parte a orașului sunt numai palate, biserică și edificii publice, cari sunt de un zid înalt de 20 metri în un cerc de șapte kilometri juruite. Aremal multe porți de însemnătate istorică. Marele duce Sergius a fost nimicit de bombă aproape de poarta Nicolae.

#### Proclamația țarului.

— Din incidentul morții marelui duce Sergius țarul a publicat următoarea proclamație:

Providența ne-a hărăzit mare tristeță. În 17 Febr. n. ne-a răpit pe iubitul nostru unchiu, marele duce Sergius Alexandrovici în al 48-lea an al vieții sale. A căzut de mână unor ucigași înfuriați, cari au poftit viața lui. Deplângem în el pe nenea și prietinel nostru, care în întreaga-i viață și activitate a stat în serviciul nostru și al patriei. Suntem deplin încredințați, că fiecare supus fidel împărtășește durerea, ce a ajuns casa noastră împărătească și contribuie la rugăciunea pioasă trimisă pentru fericirea sufletului celui răposat.

#### Familia țarului.

Paris, 18 Februarie n.

După «Petit Parisien» tocmai generalul Grippenberg era în audiență, când a primit vestea despre moartea lui Sergius. Un adjutant a venit în grabă în sala de audiențe și i-a împărtășit țarului vestea atentatului.

— Doamne — zise țarul — de ce a trebuit să se întâmple această crimă fioroasă.

#### II.

#### Greva.

În unele părți s'a început, în altele poartă mișcarea muncitorilor. E vorba, că și acum dăinuiește. Telegramme vestesc esecutul în masă.

#### Acuza contra lui Gorkij.

Petersburg, 18 Februarie n.

Pe Gorkij îl vor acuza pe baza aceluiaș paragraf, pe baza căruia ucigașii lui Plevhe au fost condamnați.

### Războiul ruso-japonez.

Petersburg, 20 Febr. Frica produsă în urma atentatului dela Moscva o-mai potentează și faptul, că situația Rușilor la Saho e critică. Japonezii varsă foc asupra centrului din uriașele tunuri dela Port-Arthur. Pozițiile ruse nu pot fi ținute. În cercurile militare din Petersburg se crede, că Rușii ori trebuie să atace, ori să-și parasească pozițiile. Cât de curând va fi atac dinspre Simiminting.

Tokio, 20 Februarie. Mareșalul Oyama anunță: Rușii fac într-una la întărituri și pușcă continu asupra unor părți ale frontului Japonez. În 17 au încercat micul atacul cu infanteria, dar au fost respinși.

Londra, 20 Februarie. Lui «Daily Telegraph» i se vestește din Tokio: Eri a fost serviciu divin pentru generalul Macune, mort la atacul colinei de 203 metri.

Fokehjorg, 20 Febr. (Insula Langeland). A treia flotă rusă azi dimineată la 5 ceasuri a trecut pe lângă insula Langeland. Constă din 7 corăbii.

Peterburg, 18 Febr. n. Corespondentul dela «Novoje Vremja» a interviavat pe Grippenberg, când a fost în Moscova și Grippenberg i-a spus următoarele:

Kuropatkin a știut de acțiunile mele strategice și drept ultim scop și-a pus ocuparea lui Hejcontaj și Sandepu. În 25 Ian. cu o brigadă am așteptat sosirea primului corp de armată în Hejcontaj, dar Japonezii de cătră sud ne-au eșit înainte, ne-au apucat între două focuri și eu a trebuit să mă retrag. În 25 Ianuarie am dat porunca, că această poziție trebuie să o ținem cu ori-ce preț. Lupta a ținut de dimineată până sara târziu, n'am făcut totuși nici un pas îndărăpt. S'a dovedit însă, că flancul meu stâng e slab, de aceea am cerut dela Kuropatkin întăriri. Kuropatkin mi-a respins rugarea,

pe când de ar fi trimis ajutor armata dușmană un inel de 100.000 oameni ar fi înconjurat-o strâns la o altă. Pe Japonezii nu numai despre sud-vest, ci și de la sud îl amenința cavaleria noastră. Japonezii și-au recunoscut situația disperată, s-au luptat în mod disperat și în 28 dimineață între 10 și 12 ore au îndreptat patru inverșunate atacuri contra noastră; toate au fost strălucit respinse. După amiază la o oră a sosit porunca lui Kuropatkin, să ne retragem.

Asta m'a deprimat și mi-am dat abzi-cerea.

Londra, 18 Februarie. După informațiile lui «Times» incidentul dela Hull se va termina cu aceea, că Rosdostvenski va fi achitat din postul său. Amiralul zice ce e drept, că în locul lui tot așa ar fi făcut. Astă declarație au și luat-o la protocol.

### Un an de luptă.

Miercuri 8 Februarie st. n. s'a împlinit un an de când „micul Japonez“ a început lupta cu puternicul imperiu rus pentru dominațiunea Aziei răsăritene, după ce abia cu două zile mai înainte notificase ruptura relațiilor diplomatice. Pe atunci Rusia stătea în culmea prestigiului său nu numai în Europa, ci în lumea întreagă. Poziția sa cât și puterea era considerată ca imposibil de zguduit, armata sa cu neputință de învins, și de aceea procederea Japoniei era considerată nu numai în cercurile diplomatice și politice, dar și în multe cercuri militare, ca o îndrăzneală nebună, ce nu se putea termina de cât cu o repede și desăvârșită înfrângere a ei. Dar acum s'a petrecut cu totul altfel și ce lovitură puternică a primit în timpul acesta credința, ce devenise aproape o dogmă, în puterea irezistibilă a armelor ruse! Chiar la începutul ostilităților, cari după cum se știe au fost începute de Japonezi în noaptea le 8 spre 9 Februarie anul trecut, printr'un atac reușit asupra flotei de război ruse din rada Port-Arthurului, însemna pentru Ruși o lovitură simțitoare în deosebi din punct de vedere moral — lovitură ce pretutindeni a trebuit să producă o impresie penibilă și n'a aruncat nici o lumină favorabilă asupra chipului, cum se făcea serviciul pe escadra din acel port. După acest eveniment urină un șir neîntrerupt și relativ repede surprinderi peste surprinderi, cari nici una n'au fost îmbucurătoare pentru Rusia, ci mereu numai penibile pentru ea. Pe la mijlocul lui Aprilie, flota japoneză izbuti să paralizze forțele maritime ruse și se exercite dominațiunea aproape fără margini pe mare. Ce valoare enormă au avut acestea pentru Japonezi, au arătat-o evenimentele, ce au urmat în războiul pe uscat, în care trupele japoneze au mers de asemenea din victorie în victorie — până la capitularea Port-Arthurului.

### Perspectivile anului al 2-lea de luptă.

Căderea acestei fortărețe maritime, ce era considerată ca inexpugnabilă și a cărei posesiune avea pentru Ruși valoarea cu mult superioară unei fortărețe obișnuite, însemnează în chip marcant încheierea primului an de război așa de nenorocit pentru imperiul rusesc, și fără voie răsare întrebarea: ce va aduce anul al doilea de război ce a început acum — în favoarea cui se vor rostogoli zarurile? În privința aceasta trebuie constatat mai întâi, că evenimentele din primul an precum și experiențele dobândite din ele au dat — pentru aprecierea critică nu numai a situației, actuale a războiului, ci și a calității și ușurinței de desfășurare a forțelor celor două armate, cari stau față în față — o mulțime de date prețioase și puncte de comparație. Lucruri, despre cari avusesse mai înainte o idee falsă sau nici o cunoștință, se arată acum în lumina deplină a

adevărului gol, curat; au căzut atâtea păreri tradiționale, s'au schimbat din temelie în urma faptelor săvârșite și văzute.

De aceea, cu o privire mai liberă, mai clară și mai obiectivă se pot cântări șansele desfășurării mai departe a războiului. Și astfel negreșit se ajunge la încheerea că ele sunt azi pentru Rusia cu mult mai nefavorabile de cât acum un an.

## Războiul ruso-japonez și antropologia.

Nu fac parte dintre aceia, cari admiră în științele sociale și evoluția umană legi constante, neschimbate, absolute, cari slujesc pentru toate epocile, nici mai mult nici mai puțin, decât legile fizice; eu proferez din contra relativismul, de care mulți își bat joc și-l semnalează în ciuda savanților sub numele *empirism*. În numele acestui empirism, eu mă restring a recunoaște, că în societățile omenești numai tendințe se pot constata; și încredințându-mă acestui relativism nu preget să spun că eu nu țin de imposibil, că ultimele observații eventual ar modifica concluziile noastre. Acestea însă sunt clar confirmate până în prezent prin evenimentele, cari se desfășură sub ochii noștri. Eu mă refer la învățăturile scoase din războiul ruso-japonez. Să le examinăm din punct de vedere antropologic.

S'a anticipat de multe ori *superioritatea ori inferioritatea* unui popor sau rase față de cealaltă, ținând cont de manifestările puterii militare. Fenomenele morale și intelectuale au fost aproape cu totul neglijate și nu s'au luat în considerare ca elemente de judecată. Sunt populații foarte morale — cum știm din cercetările sociologice și etnologice ale lui Spencer, Letourneau etc. — însă nimenea nu socotește să le considere *superioare*, fiindcă duc o viață pacnică și necunoscută. Moralitatea mediă a Spaniolilor, conchizând cel puțin din statisticile judecătorești, e foarte superioară vieții morale a Americanilor de Nord. Totuși Spaniolii perdură războiul pentru Cuba și puține persoane pregetă a-i condamna și a-i numi inferiori.

Superioritatea intelectuală a Grecilor și superioritatea lor morală, deduse din concepția lor de viață și umanitate în momentul, când au intrat în luptă cu Roma, era sigură și netăgăduită, însă fură bătuți, învinși și ca învinși fură considerați inferiori. Războiul bate numai decât în ochi și se consideră ca marca calităților esecelente ale unui popor ori rase; cel ce birue în un șir de lupte; obține cu singuranță brevetul superiorității. Nici când nu s'a discutat mai cu ardore și convingere inferioritatea Latinilor, decât după bătălia dela Sedan, care stabili în Europa superioritatea politică și militară a Prusiei, care s'a arătat însă așa de inferioară la Iena. Publicul în cazul asta nu rezonază, nu resgândește circumstanțele, el judecă în total, de aceea aproape totdeauna rău.

Superioritatea sau inferioritatea decretată în urma unui război mai mult sau mai puțin lung și serios discutat, fiind exploatată prin antroposociologii, cari grupează împrejurul acestor rezultate o întreagă serie de fenomene concomitante, cari mai înainte au trecut nebagate în samă și cari apoi sunt în mod artificial mărite și comentate, constituie argumentul grotesc de instabil pentru a condamna teoriile antroposociologice.

De fapt se știe, că caracterelor anatomice a unei rase, care se consideră pură — și rase pure azi nimeni nu admite — nu s'a schimbă de tot or se schimbă foarte încet. S'ar putea zice, că forma craniului e perfect stabilă și neschimbabilă și că ea constituie elementul cel mai sigur al *danertypusului* lui Kollman. Însă dacă calitățile psihice sunt conexe caracterelor anatomice, dacă primele schimbă cu o ușureală relativă și dacă cele d'al doilea nu se schimbă ce valoare poate avea această superioritate asemnată unui popor sau unei rase după mari isprăvi militare în numele unei prelinse nouă științe?

(Va urma).

## Petreceri și concerte.

Tinerimea română din Oradea-Mare an onoare a vă invita la *Petrecerea de d'ns*, ce va aranja Joi la 2 Martie st. n. 1905, în sala mare a hotelului „Arborele verde“. Venitul curat e destinat spre augmentarea „Fondului ajutorare al tinerilor lipsiți“. Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 2 cor., familie 6 cor. Suprasolviri și oferte marimonioase se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe că ziaristică. Adresa casarului: Teodor Prodanovici strada Szilágyi Dezső 14.

Inteligența română din Dobra invită *Convenirea socială* împreună cu dans ce avea loc Sâmbătă, în 4 Martie st. n. 1905, în sala mare a hotelului „Hotel Husariu“. Inceputul 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 2 cor., de familie până la 3 persoane 4 cor. Venitul curat e stinat școalei române din Loc.

Suboficerii și fruntașii Regimentului de fanterie c. și r. nr. 50, din Brașov, au onoare vă invita la *Serata Musicală Teatrală* împreună cu dans, ce o vor aranja Sâmbătă, în 25 Febr. 1905, în sala mare a hotelului „Orient“ nr. Prețul intrării: de persoană cor. 1.20 fil. Studenți 80 fil. După esecutarea programului urmează dans. Inceputul la 8 ore.

Reuniunea română de cântări în Foeni vită cu toată onoarea la *Concertul împreună teatru* ce s'a va ținea Duminică, în 13/26 Febr. 1905, în salele școalei române, în favorul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român despărțământul Torac“. Prețul intrare locul I. 2 cor., locul II. 1 cor., locul de stat 50 fil. Inceputul la 7 $\frac{1}{2}$  ore seara. După producțiune urmează jocul care s'a va ținea în sala cea mare a ospătării Stöber. Contribuții oferte marimonioase s'a primesc cu mulțumită s'a vor publica NB. Pentru oaspeții din comitate: Becichereș, Keica, Gid, Jancăhid, Ches Glec, Sarcia rom., Toracul-mare, Toracul-mic, Togir, cari aparțin „Despărțământului Torac“, va îngrijii de quartire gratuite.

Program: 1. „Maș mărta“ cor mixt de Popoviciu; 2. „Copila română“ poezie de J. can, declamată de d-șoara Valeria Popa; 3. „Te legeni codrule“ cor bărbătesc de \*; 4. „Porul român“, poezie de J. Vulcan, declamată coristul Vasile Matedolean; 5. „Logojana“ mixt de J. Vidu; 6. Teatru: a) „Testamentul nicului“ comedie într'un act de A. Pop; b) „Oțetească“, comedie într'un act de Tintariu „Călușierul și bătuta“, jocuri naționale jucate coriști.

## NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Februarie n. 1905.

— **Concertul din Arad.** Concertul de Joi, promite a fi splendid, Lumea românească își va da cu acest prilej o nire în Arad. Din departări mari ni-s'au participarea multor Români și deputații strii naționali vor veni asemenea cel mulți.

Concertul se va ținea în sala mare „Ipartestălet“ Străinii cari nu cunosc dul, s'a ostenească la hotelul „Vas“ loc de întrunire al Românilor, unde tinerii comitetul arangiator le vor sta întru la dispoziție.

— **Taraful lui Gregoriu Solomon** din Arad va concerta mâine, Marți seara în restaurant „Városi Sörsarnok“ al lui Kánya Géza, sub

— **Căsătoria lui Victor Napoleon** din Brușla se scrie, că soția morganatică a lui Napoleon, care e de neam italiancă, s'a

## Dr. VICTOR D. GRAUR

medic universal, profesor calificat de școale medii p. studiul higienei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I, vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de falci. tură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări ment, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice. Operațiuni diferite la așezarea coroanei de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dantură întreagă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

primat, că e aplecată a urma exemplul împărătesei Iosefina: să se despartă de bărbatu-său. Femeia de prezent e în Florența dimpreună cu cei 3 copii, dintre cari cel mai mare e de 20 ani.

— **George Gapon.** Unul dintre profesorii pe cari i-a avut preotul Gapon la seminarul din Poltava, Ivan Tregubel, care trăiește actualmente la Paris, a comunicat următoarele despre fostul său elev:

Cătră 1890, când eram profesor în Poltava, am avut pe George Gapon elev. Era fiu de țaran, născut într'un sat al guvernoratului Poltava. Când l'am cunoscut, avea 15—17 ani. Era un băiat inteligent, vioi, gânditor. La școală era unul dintre cei mai buni elevi. Eu îi dedeam cărți, între cari și operele atunci oprite în Rusia, ale lui Tolstoi și cari circulau ca manuscrise; eu le răspândiam după putință printre preoții tineri. Aceste scrieri făceau asupra elevilor mei o profundă impresie, ca și asupra mea.

Când am părăsit seminarul, n'am perdut cu totul din vedere pe Gapon. Știu, că și-a continuat studiile teologice la școala de teologie din Petersburg și că el a întreținut relații cu aderentii lui Tolstoi din jurul Poltava. Greva pacinică și manifestarea populară fără arme, care a organizat-o el cu lucrătorii din Petersburg, îmi dovedesc, că el a rămas credincios ideilor, ce ne erau comune acum 15 ani și cari se răspândesc din ce în ce tot mai mult printre poporul rus. Deci putea să fie ascultat de cei ce guvernează Rusia. Dar acest guvern va vedea că mai sunt încă în Rusia și alți oameni asemenea lui Gapon, preoți și laici și că mai curînd ori mai târziu, o grevă generală organizată va nimici această autocrație, rămășiță a unui ev carbar.

— **Se sting torreadorii.** În ton melancolic a zis cel mai mare torreador al lumii, că nobila meserie e pe sfîrșite. Nu mai e interes față de luptele cu taurii. Acesta e don Ludovico Marzantini, care luptă cu taurii în Mexico. Acolo l-a cercetat un ziarist, căruia suspinând i-a zis: — Interesul față de luptele cu taurii au scăzut și luptele însuși au degenerat. Dacă eu mă retrag de pe arenă, numai câți-va luptători mai mijlocii mai rămân — arta se perde. Taurii sunt tot așa de războinici, ca și odinioară. Dar în luptă nu mai e artă dramatică, nici nu ia lumea în serios arta asta. De aceea mă retrag; nu vreau să mai lupt alături de clowni. Mai cercetez încă odată locurile, unde am raportat cele mai frumoase succese; apoi depun spada.

— **Omorul din Titel.** În Titel e îndreptată atenția populației asupra unui omor împreunat cu furt, omor foarte crud, a cărei jertfă e o d-nă. Pe nevasta adevărată a inginerului Popov Sămbătă după amiază făptuitorii necunoscuți au omorât-o cu săcurea și au furat 1000 coroane, căci numai atâta au găsit. S'a pornit cercetare.

— **Exilarea nepotului marelui vizir.** Pe begul Vlora Kamil, nepotul marelui vizir Ferid — după cum spune o telegramă din Constantinopol — l-au exilat în Magnesia (Asia mică). Vlora acum doi ani organizase o răscoală, ear după potolirea ei a fugit în străinătate. Sultanul mai târziu l-a agrățiat și în urmă locuia în lanina sub control, fără însă, ca el să știe ceva. Se crede, că exilarea lui are motiv ear vre-o agitație revoluționară.

— **Rivalul lui Montecarlo.** Locuitorii Rivierei ligure dorec o bancă de joc, care să rivalizeze cu Montecarlo. Cât mai curînd voesc să deschidă o așa bancă în *Ventimiglia* din motive economice, ceea-ce însemnă, că au lipsă de bani. Cred ei, că guvernul le va permite, de oare-ce au mare câștig din jocul lotto.

— **Intoxicări în masă cu carne stricată.** Din Praga se telegrafează: În *Aicha* din Boemia între mai multe sute de muncitori au constatat simptome de intoxicare. Cărnași stricați au cauzat intoxicarea.

— **O femeie sgărcită a murit de foame.** Zilele trecute a murit în Berlin o femeie de 77 ani, care de trei sprezece ani locuia în o mansardă fără ferestrii pe catul al cincilea. Vecinii numai atâta știau despre ea, că trăiește cu rămășițe de mâncări, ce le cerșia de prin birturi și hale de vinzare. Poliția, când i-a perchișionat chilia a aflat 87,000 mărci. Numele-i Cristina Heinecke.

## CRONICA EXTERNĂ.

## LIGA ULEMALFLOR.

Situațiunea internă și externă a imperiului otoman este tulbură, după cum se știe. În Turcia europeană revoluții, intervenția și controlul Puterilor centrale, pericolul de a se da naștere la vre-un conflict cu vre-unul din Statele Balcanice. În Africa, Marocul este amenințat de Francezi. Persia, Afganistanul, Bakara, amenințate de Rusia. Sferele conducătoare sunt preocupate și alarmate cu drept cuvânt.

Dintr'un moment într'altul se așteaptă la nenorociri și din această cauză. Statul e nevoit să facă multe concesii, pe de-o parte, iar pe de alta să facă mari cheltuieli pentru armată. De și Islamismul numără vr'o 280 de milioane de credincioși, răspândiți în trei continente, totuși lipsește acea unitate, care ar putea să facă din elementul islamic o adevărată forță redutabilă.

La musulmani teocrația este baza societății. Cei cari au influența și prestigiul cel mai mare sunt Ulemalele, gardienii legilor și ai credinței. Mare parte din Ulemalele sunt doctori în teologie și fidei interpreți ai Coranului.

Musele poporului ascultă foarte mult de cuvântul lor. Pericolul, ce amenință Islamismul de pretulindeni i-a adus la idea de a fonda o ligă secretă, care își are ramificațiile sale în toate straturile Islamismului.

Scopul acestei vestite asociațiuni a Ulemalelor este mare: menținerea neștirbită a doctrinei și a legilor musulmane și apărarea Islamismului din punct de vedere politic și social.

Asociațiunea ține congrese, trimete delegați din toate părțile, ca să participe la aceste congrese pentru interesele generale ale Islamismului. Anul acesta congresul are loc la Constantinopol și guvernul, care știe toate cele, nici nu se opune, iar dacă s'ar opune tot nu ajunge la vre'un rezultat, influența morală și spirituală a asociațiunii fiind foarte mare. Panislamismul religios este concentrat în aceste Ulemale iar influența lor politică începe să se manifeste în mod neîndoișos acum. Din această cauză s'ar putea foarte bine, ca sferele dirigitoare guvernamentale să vie vre-odată în conflict cu Asociațiunea Ulemalelor.

Ceea ce cere Asociațiunea generală a Ulemalelor se resumă: 1) în respectarea legilor sacre ale credinței musulmane; 2) în protejarea țărilor islamice în contra ori-căruia care ar căuta să le suprimă sau să le smulgă; 3) să aibă relațiuni amicale cu toate Statele, cari nu se ating de Islamism. Autoritatea supremă asupra tuturor popoarelor aparținând Islamismului o are Califul. Ori-ce musulman treaue să i-se supună orbește. Califul însă trebuie să aperse tot ce aparține Islamismului. Asociațiunea universală a Ulemalelor are de obiect, ca să întărească deci Islamismul, contribuind, ca califul să dispue de toate forțele necesare. În acest scop, Asociațiunea religioasă a Ulemalelor atrage atențiunea Suveranilor musulmani asupra faptului de a îndepărta dela demnitățile înalte pe funcționarii imorali, pe toți acei cari fură pe guvern și pe popor, să îndepărteze pe ignoranți, pe sinecuriști, și să prefere pe oameii omorabili, instruiți, experimentați, cari se conformează cu principiile religiei lui Mohamet.

Prin astfel de măsuri, zic Ulemalele, Islamismul se va regenera, proprietățile vor fi protejate, drepturile fiecărui individ vor fi respectate. După cum se vede, Liga Ulemalelor e o ligă admirabilă, cu principii și idei mărețe, e o sentimente cât se poate de frumoase. Toți membrii sunt de acord ca dacă vre-unul din Suveranii Islamismului s'ar abate dela programul admis, să fie responsabil. Cel mai mare doctori în teologie invită pe Calif în numele profetului, să înceapă dela sine reformele necesare pentru binele publicului.

După cum rezultă, nouă era pară că va începe pentru lumea musulmană, căci Ulemalele sunt singuri cari se pot impune și aduce rezultate fericite.

## POSTA ADMINISTRAȚIEI.

N. P. paroch. Selimberc. de 5 ori pe Saptămână. De aici să espedează regulat. Numerii restanți n'avem.

## PARTEA LITERARĂ.

## Curentele culturale la noi în secolul XVIII.

de

6

I. Minea.

(Continuare).

Nu pe alocurea încolția dorul „creșterii limbii românești și-a patriei simțire” ca și în familia Văcăreștilor. O schimbare mare să făcuse însă vrând nevrând peste tot: spiritul nou delaturase ori-ce piedică pravoslavnică pentru posibilitatea primirii *curentului ardelenesc*.

Intr'un timp adevărat, când cultura modernă ajunsă în principate balansa în toate părțile fără a-și găsi un pai, de care să s'acaț: în marea nesigură a viitorului, veni curentul ardelenesc, ca luând, pe ce-i ce erau amenințați cu peirea, să-i imbarce în corabia cu stindard falvăilor național a secolul XIX.

III.

Pe când în țărilor ciscarpatine domniau curente străine, pe când școlile înalte, pe cum și literatura, expresia superioară a culturii, nu era românească, se începuse în Ardealul nostru o cultură cu caracter românesc, o cultură, care dela început chiar prin faptul, că era exprimată românește, era destinată pentru între poporul, purta deci pecetea modernității. Nu să baza pe tradiții vechi, cari nu erau. Căci cei-ce o făceau nu cunoșteau operele Costinesților, nici ale lui Canteмир. Lumina prea intensă ce o aprinseseră aceea în Moldova, nu aflase Prometheu, să ne-o aducă și nouă. Ba ea să perdu iute fără urme binefăcătoare chiar în țară-i de naștere, fiind-că nu avea școlile, cari să transpună generațiilor, cari urmară, gradul odată ajuns de cultură națională, nu era sălaş al științelor și muselor pentru vremuri prielnice, ca și pentru împrejurări de rătriste. Totul fusese momentanul eflux al dorului de cultură al unor singuricioase generații, care cultură să ispășia cu generațiile, cari să trudiseră s-o câștige. . . Așa s'a perdut binefăcătoarea influință a culturii polone așa a rămas fără efect ~~de~~ cultura câștigată de pribegi prin Ardeal și pe aiurea. S'au scris cronici însușite, cărți bisericești și tractate teologice monumentale: unde era școala, care folosindu-se de rezultate să le înăneze plâpândului tineret?

Școli mai înalte erau de grecească, cari grecisaseră moda, societatea, spiritele. Și dacă mai târziu cătră capu' veacului sub înțurirea civilizației apusene se deștepta dincoace și dincolo de Milcov în unele capete deosebirea, ce era între Grec și Român ca națiuni dispartate în idealuri, în general limba românească era considerată în capabilă a prinde în rudimentarele-i forme succesele civilizației apusene.

Deși școala din Blaj de o jumătate de veac aproape dovedise, că avutul nostru limbistic întrece ori-ce așteptare.

Până la înființarea școlilor dela Blaj o jumătate de secol, prima jumătate a sec. XVIII, fu un timp de pregătire. Închisi până la unire în cadre stricte culturale, prin unire să dădu posibilitate Românilor să se cultive în cultura vremurilor acelorora. Drept urmare culturală a faptului acestuia ese la iveală în Ardeal un curent cu proporții mici, crește încet, dar continu pentru-ca în jumătatea a doua a secolului să crească repede, până ce străbate larg, adânc și roditor întreaga noastră istorie intelectuală contemporană.

În primele timouri după unire, nefiind școli românești superioare, își fac cei doritori de cultură studiile prin școlile catolice, seminarul din Cluj, școalele din Alba-Iulia, Tirnavia, unde erau două sprezece stipendii pentru Români. Își desăvirșiau studiile în colegiul pasmanian, mai apoi sf. Barbara și în fine Roma, unde se putea vedea și auzi amintiri mărețe din gloriosul trecut al străbunilor.

În 1747 se întemeiază mănăstirea, ear în 1754 școlile românești. În colegiul pasmanian din Viena să dau 2 burze pe an, ear mai târziu în „sf. Barbara” 9 pentru școlarii din diecesa Ardealului și șase pentru cei din a Orăzii-Mari. Nu peste mult sunt burse și pentru Roma.

(Va urma).

## Bibliografie.

4 cor. numai 4 cor.  
plus 20 fil. porto postal.

Drepturile și datorințele învățătorilor și învățătoarelor confesionale

scrisă pe temeiul legilor regulamentelor, ordinațiilor, instrucțiunilor, hotărârilor și deciziunilor principiare

de Dr. Szabo Mihály, inspector regesc  
tradusă în românește de

Eugen Zasto, profesor,

„Visuri trecute“

elegant volum de schițe și povești scrise de  
cunoscutul scriitor

Alex. Ciura (Simin).

Costă 1 cor.

Să pot primi dela tipografia semn. din Blaj

(Balássfalva)

390 1—5

Administrația „Tribunei“ să afle de vânzare următoarele cărți:

„Roma“ de Russu Șirianu	Cor. 2—	plus 10 fil. porto
„Povești și schițe“ de S. Secula	1.—	5 „
„Povești“ de Emil Zola	Cor. 0.40	5 „
„Dicționarul declamator“	„ 0.50	5 „
„Cătra părăsită“ I. Slavici	1.50	10 „
„Stropi de roșu“	1.—	10 „
„Tur“ Const. Hodoș	1.50	10 „
„Telegrama“ farză în 3 acte	„ 0.30	3 „
„Calendarul“ diecesei aradane	„ 0.40	10 „
„Carmen Sylva“ de Vojeu	1.—	5 „

A apărut și afle de vânzare la instit. grafic „Minerva“ București: „Frumos“ de Const. Hodoș și 1.50.

A apărut și se afle de vânzare la inst. tipografic „Minerva“ București Teatru de V. Alexandri Cor. 1.50.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic etrop. 1. Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buzău schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. Cestui din dreptul și istoria bisericii românești unite, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8<sup>o</sup> scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fil. Partea II. 400 pag. 8<sup>o</sup> scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein, 1728—1751) Blaj 8<sup>o</sup> mare, 422+XVI pag. Costă 1 cor., (pentru România 5 lei).

4. Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma, în Schematismul arhiepiscopiei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoaagiului, Silvașului și Belgradului, Blaj 1903 8<sup>o</sup> 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semn. din Blaj (Balássfalva) ori dela autorul spendându-se banii înaintea, — ori contra rambursă.

Redactor responsabil: Sever Boev.

Editor-proprietar: George Nishin.

## INSERTIUNI și RECLAME.

# Igaz Sándor

389

ciornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint calcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

## Primul

și singurul institut de specialitate p. spălarea și curățirea rufelor

306 al lui

# Bettelheim K.

ARAD, Aulich Lajos-u. 2.

Nr. Telefonului 184.

## Ujházi Ede.

giuvaelier

atelier de gravuri

Arad, Salac-z-utca 1. (Andrássy-tér.)

(gravuri de monograme, embleme, inscripții)

Execută specialități de giuvaerie, tot felul de reparări abajour etc. Schimbări de aur și argint conform cursului de zi.

Comande din provincie să execute prompt.

Asortiment de articoli de optică.

Reparări de oroloage.

464 Prețuri culante.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciornice și bijuterii.

Nr. Telefonului 63.

## Cărbuni de peatră de Petroșeni pentru Salon.

Briquette de cărbuni rotunzi de Tatra.

Briquette de cărbuni

# „ILSE“

de Prusia

448

cel mai ideal material de încălzit.

Se capătă pentru prețurile cele mai culante cu transport la

# RÓTH JÓZSEF

— întreprindere de transport de mobile. —

ARAD, Eötvös-utca 3. sz.

## INȘTIINȚARE!

### „OTTÓN“

(fostă Hunyadi)

pe care am aranjat-o splendid, pe lângă concursul unei muzici renumite.

Se va serba inaugurarea festivă.

Bufette rece și beuturi alese, dispunând de ziare locale și din capitala solicitând binevoitorul concurs

Sunt cu stimă deosebită

Grünwald Simon,

cafegiu.

## Compactor român în Arad.

Subscrisul își ia voi a aduce la cunoștința onor. public român, că reîntors din străinătate m'am stabilit în Arad. str. Weitzer János Nr. 7, unde mi am deschis un

### Atelier de compactorie modernă,

aranjat cu mașinile cele mai noi și mai perfecționate, sunt în plăcuta poziție a efectui ori ce lucrări atingătoare de această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine legături de lux. Asemenea pentru legături protocoale p. cancelarie, cărți bisericești, cărți de rugăciuni pentru preoți, onorații domni preoți, în tomuri singuratică ori în partii de orice mărime, pe lângă asigurarea unui serviciu solid, prompt și ieftin.

În speranța, că onor. public român își va oferi binevoitorul concurs, rămân

Cu distincă stimă

Iustin Ardelean,

compactor.

## Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu presete nime într-o chestiune atât de îngustă a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctual locul, cauza, răspândirea și starea boalei, ori că de adânc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestei examinări poți cu siguranță afla și calea pe care ajungi la vindecarea răului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu ocaziunea și după ce va fi examinată va primi desigurile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă țineres în cel mai mare secret. În ser-soare pune marea de răspuns. După încheierea curei, au la see scrisorii se adresează expresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curător e institutul special al drului alócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștiințioasă capătă ori-cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri. Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metoda lui proprie de vindecare și casuțele cele mai neglijate, boale de bescică, de țevă, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale similitudinii, poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce se țin de organele secretele femeiești. Pentru femei e deosebit de așteptare și intrare separată Consultațiunile le face însuși dr. Palócz dela 10 ore în. a până la amiază.

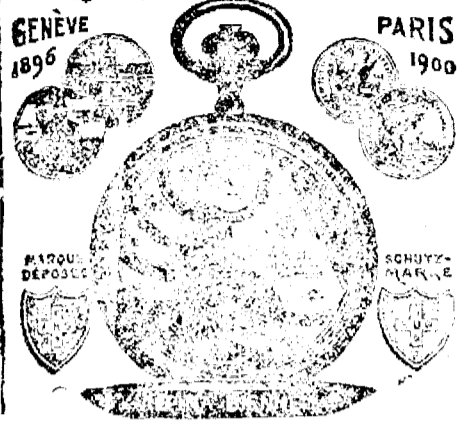
Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialist Budapesta VII, Kerepesi-ut 10.

979

**HEGEDÜS JÓZSEF**

ciasornicar ARAD. juvelier

— Piața Boros Béni și colțul străzii Nador. —

**Chronomètre Alpina**

Cel mai  
ESCELENT  
ciasornic  
al veacului.

Union  
Horlogère  
BIENNE-GENÈVE.

Cadouri de Crăciun și Anul nou.  
Prețurile cele mai ieftine

*Atențiune la firmă!*

S'a deschis

**Bazarul de pe piața Libertății**

unde se vind pentru prețurile cele mai culante tot felul de obiecte pentru

cadouri de crăciun și anul nou

precum: ciorapi, tricouri, jucării, obiecte pentru fumst, săpunuri parfumate, ciorapi pentru bărbați, dame și copii, gîmăntane de școală și piață, mășae și batiste alte multe lucruri alese pe care nu le înșirăm aici.

Cu deosebită stimă:

**Rosemberg József**

BAZARUL CEL MAI IEFTIN!

**CREMA  
MARGARETA**

a lui

**FÖLDES**

este un mijloc lipsit de grăsime, inofensivă cu efect grabnic și sigur, care face să dispară alunițele, petele de ficat, roșeața de pe nas și de pe mîni. Mijloc mai bun pentru obraji și mîni aspre nu există.

Efect instantaneu.

Prețul 1 cor.

Preparată de

**FÖLDES KELEMEN**

Farmacist în Arad.

Nr. Telefonului 111.

**TIPOGRAFIA****„TRIBUNA“**

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind aranjată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare ori-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în ori-ce mărime, registre pentru bănci, invitații la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebreale, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Având în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai iute răsunset acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

„MURĂȘANUL“ institut de credit și economii în M.-Radna.

## CONVOCARE.

Onorații acționari ai institutului de credit și economii „Mureșanul“ sunt convocați prin aceasta la a

### VII-a adunare generală ordinară

ce se va ținea în M.-Radna Joi în 9 Martie 1905 n. la 10 ore a. m. în localul institutului.

#### Obiectele de pertractare:

1. Raportul Direcțiunii.
2. Raportul Comitetului de supraveghere.
3. Cenzurarea socoților, staverirea contului bilanțului și celui al profitului și pierderet.
4. Decidere asupra propunerilor Direcțiunii și în special asupra împărțirii profitului curat pe anul de gestiune 1904.
5. Decidere asupra absolutului Direcțiunii și al Comitetului de supraveghere pentru anul de gestiune 1904.
6. Alegerea a lor 2 membri sortați în Direcțiune.
7. Alegerea întregului Comitet de supraveghere pe anii 1905 - 1907.
8. Alegerea colegiului de cenzori pe anii 1905—1907.
9. Alegerea președintelui institutului conform §-ului 23 din statutele modificate, în adunarea generală din 1904.
10. Eventuale propuneri conformate statutelor.

Maria-Radna, 15 Februarie 1905.

Dr. Alexandru Marta m.  
președinte.

Notă. On. acționari, cari voesc a participa la adunarea generală, sunt rugați a și depune acțiunile la cassa institutului, la deschiderea adunării generale.

Active.			Contul Bilanțului.			Pasivă		
		Cor. b.			Cor. b.			Cor. b.
Cassa în numărariu			2581 79	Capital social				80000
Escompt	255623.—			Depuneri spre fructificare				158323
Cambii cu acop. hip.	194786.—	450409 —		Reescompt				236466
Credit personal		15563 —		Fond de rezervă				13817
Credit hipotecar		19223		Interese transitoare				4413
Lombard		4990 —		Deposit de cassă				2913
Mobiliar	1716.17			Dividendă neridicată				126
după amortisare 10%	172.17	1544 —		10% contribuție după int. de dep.				44
Diverse conturi debitoare		13899 70		Profit curat				11708
			508210 49					508210

Esite.			Contul Profit și Pierdere.			Intrări		
		Cor. b.			Cor. b.			Cor. b.
Interese de depuneri	8812.80			Interese de escompt				41708
Interese de reescompt	12229.92			Interese de credit personal				183
Interese de fond de res.	345.—	21387 72		Interese de credit hipotecar				166
Salare		3800 —		Interese de lombard				40
Contribuțiune și dare	3430.67							
Dare după depuneri	881.29							
Competințe de timbru	204.18	4516 14						
Marce de prezență		672 —						
Spese, chirie, porto, pro diverse remunerații		3622 81						
Profit curat		11708 78						
			45707 45					45707

M.-Radna, la 31 Decembre 1904.

Ioan Tuducescu m. p., dir. executiv.

Direcțiunea:

Nicolae Moldovan m. p., contabil.

Dr. A. Marta m. p., C. Paulcescu m. p., Dr. Halic m. p., I. Vuculescu m. p., Dr. Avramescu m. p., M. Suciuc m. p.

președinte.

Comitetul de supraveghere:

M.-Radna, în 11 Febr. 1905.

Gregoriu Marienescu m. p.

Sever Secula m. p.

Sava Raicu m. p.

Aurel Savici m. p.

#### Onorată adunare generală!

Din încrederea d-voastră și în virtutea §-ului 195 a legii comerciale și al statutelor, avem onoare a raporta următoarele:

Toate afacerile institutului le-am petrecut cu atenție, am scontrat cassa în numărar, am censurat deosebitele valori a le institutului care le-am esaminat, cu pozițiile cărților principale și auxiliare și le-am aflat în ordine și consonanță. Bilanțul și contul de profit și pierdere au fost încheiate la 31. Decembre 1904 asemenea le-am censurat și confrontat, din poziție în poziție cu estrasele cărților încheiate în deplină consonanță.

Ce privește distribuirea profitului curat de C. 11.708.78 al anului 1904 precum și referitor la celelalte propuneri a le Direcțiunii și Comitetului de supraveghere — fiind aceste în consonanță cu dispozițiile legii comerciale și a statutelor, — din parte noastră ne alăturăm la ele și pe baza acestora rugăm Onor. adunare generală a da absolutul pe anul de gestiune 1904 atât Direcțiunii cât și Comitetului de supraveghere.

M.-Radna, în 11 Februarie 1905.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE:

Sava Raicu m. p.

Sever Secula m. p.

Gregoriu Marienescu m. p.

Aurel Savici m. p.